

◆ manuscrise ale unor cursuri universitare sau școlare: de exemplu, cursuri universitare de teologie (*Ms. rom. nr. 2, 3, 4, 5* etc.);

◆ manuscrise ale unor cronografe și letopisețe: *Ms. rom. nr. 1*, un cronograf ce este o „traducere și sinteză a primelor VIII volume din *Annales Ecclesiastici* [...] ale cardinalului italian Cesare Baronio” (p. 26), realizat de Radu Duma din Brașov, sau *Ms. rom. nr. 12* (p. 54–56), un miscelaneu, ce cuprinde și *Istoria pentru surparea sfintei cetăți a Ierusalimului*;

◆ manuscrisele de literatură monahală: *Învățăturile a celui dintre sfinți părintelui nostru Theodor Studitul* (*Ms. rom. nr. 144* B.A.R., *502* B.A.R., *2143* B.A.R.), miscelaneu de literatură monahală (*Ms. rom. nr. 489* B.A.R.);

◆ manuscrise ale cărților populare (și religioase): *Albina, carea iaste făcută de Antonie Călugărul* (*Ms. rom. nr. 9*, miscelaneu; *Ms. rom. nr. 1330* B.A.R.), *Viața a prea cuvioșilor părinților noștri lui Varlaam și Iosaf* (*Ms. rom. nr. 12*, miscelaneu), *Gromovnicul al lui Ieraclie Cetitoriul de stele* (*Ms. rom. nr. 32*, miscelaneu) ș.a.

◆ manuscrisul unei *Gramatici a limbii ebraice* realizat de Neofit Nicolaidis (*Ms. gr.-ebr. nr. 56*);

◆ cel mai vechi manuscris cunoscut al capodoperei lui Antim Ivireanul, *Didahiile* (*Ms. rom. nr. 3460* B.A.R.). Și lista poate continua.

Descrierea codicologică este realizată uniform prin respectarea a șase elemente: data, titlul, descrierea detaliată a conținutului, diversele însemnări, cota și descrierea generală. Așa cum se poate constata la simpla parcurgere a inventarului de manuscrise, contribuția autorilor *Catalogului* este absolut notabilă. Pe lângă faptul că reușesc să propună datări, să atribuie proprietatea unor compoziții considerate anonime, autorii corectează și o serie de confuzii generate de identitatea de nume: „Petru Lampadarie, trecut uneori Petru Peloponisiul; Grigorie Protopsaltul, numit și Grigorie Lampadarie; Dionisie Fotino, numit și Moraitul sau Peloponisiul”.

Pe lângă manuscrisele conservate în biblioteca Mănăstirii Sinaia, cei doi autori au ales să introducă, sub formă de anexă, și cele 23 de manuscrise oferite de-a lungul timpului Bibliotecii Academiei Române, manuscrise deosebit de valoroase, o parte dintre acestea amintite anterior.

Volumul mai conține un *Glosar* de termeni muzicali (p. 277–281), *Lista stareților Mănăstirii Sinaia* (p. 282), un *Indice* de autori, copiști, muzicieni și compoziții, un indice toponimic, de persoane și instituții (p. 283–298), respectiv o *Bibliografie* (p. 299–301).

Încheiem această prezentare prin a sublinia încă o dată meritul protos. Mihail Harbuzaru și al conf. univ. dr. Dragoș Șesan de a pune în circulație și la îndemâna unui public larg, prin acest catalog de manuscrise, „o frumoasă bibliotecă monahală” (p. 23) ce îmbogățește și valorifică indiscutabil patrimoniul cultural românesc.

MARIA ALDEA
Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
aldea_maria@yahoo.com

ALINA-VIORELA PRELIPCEAN, *Verba Dicendi în limbile română și spaniolă: privire comparată*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015, 407 p.

Prin lucrarea pe care o propune, rezultat al unei cercetări doctorale, Alina-Viorela Prelipcean aduce în atenția publicului avizat o categorie aparte a clasei gramaticale a verbului, și anume cea a verbelor *dicendi*, așa cum se prezintă acestea în limbile română și spaniolă. Obiectivul științific curajos pe care autoarea îl asumă de la început, și anume de a umple un gol în literatura de specialitate

românească dedicată acestui subiect prin analiza verbelor din cele două limbi, întrucât „majoritatea cercetărilor de până acum s-au axat fie pe punerea în evidență a trăsăturilor unui grup restrâns de verbe ale zicerii, considerate a fi de bază, fie pe analiza unui corpus de verbe dintr-o singură limbă” (p. 13), este realizat printr-un temeinic demers științific interdisciplinar pe parcursul a șapte capitole.

Capitolul 1, intitulat *Argument. Premise. Istorical problemei*, fixează cadrul teoretico-metodologic al cercetării, insistându-se atât asupra lucrărilor lexicografice ce au stat la baza selecției materialului lexical care alcătuiește corpusul (548 de verbe pentru limba română și 541 de verbe pentru limba spaniolă – p. 17–18), cât și asupra examinării critice a studiilor de mai mari sau mai mici dimensiuni consacrate verbelor zicerii în cele două limbi analizate și nu numai, studii elaborate de cercetători români și spanioli (dar nu numai), precum Mónica Aznárez Mauleón, Antonio Escobedo Rodríguez, Cristina Fernández Bernárdez, Manuel Casado Velarde, Gloria Corpas Pastor, Maria Bârcă, Nicoletta Villa, A. Wierzbicka, Em. Vasiliu, Mihaela Mancaș, Mircea Frânculescu, Rodica Zafiu, Cezar-Cristian Bălășoiu, Ximena-Iulia Barbu, Maria Teleagă, Hans Bäckvall și alții.

Plecând de la premisa că „funcția metalingvistică nu se poate realiza făcând abstracție de verbele zicerii, pentru că această funcție este una explicativă, iar verbele zicerii alcătuiesc, alături de verbele cunoașterii, schemele fundamentale ale discursului metalingvistic tipic” (p. 31), în capitolul 2, intitulat *Verbele zicerii ca elemente ale metalimbajului*, autoarea își fixează analiza asupra textului lexicografic și a celui lingvistic, întrucât acestea sunt cele care oferă „exemple de discurs metalexicografic prin excelență” (p. 32), pe care însă o corelează cu investigarea terminologiei din câmpul teoriei literaturii. Examinarea acestora din urmă raportată la verbele zicerii îi permite să constate evoluția semantică distinctă a acestora, în sensul în care verbele neologice conservă sensul originar, față de cele moștenite sau create intern, ce dezvoltă un semantism distinct față de cel originar și chiar sensuri specializate.

În capitolul 3, *Morfosemantica verbelor zicerii: privire diacronică și sincronică*, cercetătoarea realizează, pornind de la latină spre limbile română și spaniolă, o analiză a structurilor cu verbe *dicendi*, insistând atât asupra comportamentului morfosintactic, discursiv și pragmatic al acestora în vorbirea directă și în cea indirectă, cât și asupra manierei de manifestare a acestora în interiorul propoziției sau al frazei, apreciind: „[...] componenta semantică [...] este una determinantă pentru comportamentul morfosintactic al verbelor zicerii, ea influențând atât raporturile agent-obiect-pacient, cât și selecția tipurilor de comportamente și a formelor modale ale verbelor din propozițiile subordonate” (p. 57). Investigarea verbelor zicerii din perspectivă semantică face obiectul celui de-al patrulea capitol, intitulat *Semantica verbelor zicerii*, întrucât, consideră autoarea, „ceea ce dă identitate și delimitează categoriile de verbe *dicendi* sunt trăsăturile semantice manifestate la nivel lexical” (p. 69). Evidențiind semele ce disting diversele tipuri de verbe declarative, cercetătoarea pornește la o analiză consistentă a verbelor ce redau metaforic ideea de zicere: verbe ale comunicării animale, verbe ale proceselor fiziologice, verbe ale fenomenelor naturale, verbe ale activităților umane ș.a. (p. 74–89), pentru a insista în cele din urmă asupra sensurilor speciale sau figurate pe care aceste verbe ale zicerii le dobândesc în cele două limbi studiate. Concluzia la care ajunge demonstrează: „pe de o parte, versatilitatea și bogăția de conotații a unora dintre aceste verbe, care realizează simultan mai multe funcții în procesul de comunicare, iar, pe de altă parte, ne atrage atenția asupra repeziunii cu care inventarul de verbe *dicendi* se îmbogățește de la o zi la alta, odată cu apariția unor noi mijloace de comunicare” (p. 105).

În capitolul 5, intitulat *Dimensiunea lexicală a verbelor zicerii*, se aduce în prim-plan varietatea relațiilor paradigmatic instaurate între verbele *dicendi*, insistându-se asupra productivității acestora în cele două limbi romanice studiate prin mijloacele consacrate de îmbogățire a vocabularului, anume derivarea și compunerea. Astfel, se face trecerea spre capitolul 6, *Verbele zicerii în frazeologie*, unde autoarea, raportându-se, pe de o parte, la tipologia unităților frazeologice avansată de Gloria Corpas Pastor și, pe de altă parte, la tipologia echivalărilor propusă de Sabine Fiedler ș.a., analizează expresiile și parimiile construite pe baza verbelor zicerii din cele două limbi cercetate, constatând că „în interiorul acestor construcții fixe, verbele *dicendi* pot să-și păstreze intact sensul denotativ sau se pot desemantiza, devenind simple instrumente gramaticale sau pragmatice”. Și continuă: „[p]rivirea comparativă asupra fiecărei categorii în parte relevă numeroase concordanțe între cele

două limbi romanice studiate, mergând uneori până la identitate perfectă a construcțiilor, însă și situații în care echivalarea frazeologismelor dintr-o limbă nu se poate face decât aproximativ, prin parafrază sau prin construcții nefrazeologice” (p. 135).

Bazându-se pe un corpus alcătuit din aproximativ 550 de verbe ale zicerii pentru fiecare din cele două limbi, în capitolul 7, *Structura etimologică a inventarului de verbe dicendi*, autoarea expune, pe bază statistică, originea verbelor *dicendi*. Analiza comparativă a verbelor zicerii din limbile română și spaniolă îi permite să noteze că spaniola conservă o proporție mai mare de verbe cu etimon latin moștenit sau împrumutat față de română. Mai mult, chiar dacă elementele lexicale „nelatine și neromanice îmbogățesc paleta semantică a verbelor zicerii, ele exprimând un larg evantai de sensuri lexicale și stilistice, aducând uneori nuanțe privitoare la caracterul arhaic sau popular, greu sau imposibil de redat în limba spaniolă, unde chiar și neologismele de origine latinească au o vechime considerabilă în limbă”, totuși, și pentru limba spaniolă „sensurile puternic specializate ale acestora le fac dificil de tradus în limba română pentru un traducător care ar încerca să păstreze și să redea la nivel lexical atmosfera unor epoci istorice demult apuse” (p. 181).

Volumul se încheie cu o serie de concluzii ce evidențiază rezultatele cercetării, fiind completat cu trei anexe, un rezumat în limba engleză și bibliografia consultată. Se cuvine precizat că anexa 1, intitulată *Etimologiile verbelor zicerii* (p. 189–232), este structurată în trei părți ce sintetizează clasa verbelor românești, a celor spaniole și familiile etimologice ale verbelor fundamentale ale zicerii de origine latină, în timp ce anexa 2, *Definițiile verbelor zicerii* (p. 233–324), oferă prin statistica realizată pentru fiecare tranșă alfabetică din clasa verbelor zicerii atât românești, cât și spaniole o imagine pertinentă a bogăției sau a sărăciei lexicale, respectiv a circulației acestora. În schimb, anexa 3, intitulată *Tablou comparativ al verbelor zicerii* (p. 325–381), sintetizează, pe baza etimoului, diversele tipuri de corespondențe realizate: unilaterale, asimetrice, bilaterale și multiple.

Așa cum reiese din cele anterior expuse, credem, în consens cu afirmația prof. Ioan Oprea, cel care prefațează volumul, că „lucrarea realizată de Alina-Viorela Prelipcean este interesantă, stimulează gândirea și tratează un subiect cu foarte multe probleme, dintre care multe nerezolvate încă. Pornind însă de la ceea ce a realizat autoarea, cercetarea se poate extinde în mai multe direcții, toate dominate desigur de latura comparativă, dar fără a le lipsi implicațiile descriptive și interpretative fiecărei limbi în parte. Ținând cont de importanța subiectului și de interesul pentru limba spaniolă care va crește mereu, este neîndoielnic că întreprinderea autoarei prezentei scrieri va fi urmată de altele, fie realizate de Domnia sa, fie realizate de alți pasionați ai temei” (p. 7).

MARIA ALDEA

Universitatea Babeș-Bolyai

Facultatea de Litere

Cluj-Napoca, str. Horea, nr. 31

alde_maria@yahoo.com

CRISTINA BOCOȘ, G. G. NEAMȚU, DIANA-MARIA ROMAN, *Limba română contemporană. Caiete de seminar. Teoria și practica analizei fonetico-fonologice*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2019, 358 p.

Volumul pe care îl recenzăm abordează datele esențiale ale unei discipline deloc facile, fonetica și fonologia românească, urmând, pe de o parte, direcția teoretică structuralistă a *Cursului de limbă română contemporană. Fonetica, fonologie, ortografie și punctuație*, predat, succesiv, de renumiții dascăli ai Facultății de Litere din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, respectiv de conf. univ. dr. Cornel Săteanu, de prof. univ. dr. emerit G. G. Neamțu, și, în prezent, de conf. univ. dr. Daiana Cuibus, iar, pe de altă parte, specificitatea practică a seminarului de *Limbă română contem-*